

KMÜ Mühendislik ve Doğa Bilimleri Dergisi

<https://dergipark.org.tr/pub/kmujens>

4(1),78-88, (2022) © KMUJENS

e-ISSN: 2687-5071

<https://doi.org/10.55213/kmujens.1117972>

Türkiye’de Tabiat Varlıklarının Korunmasında, Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

In The Protection of Natural Assets in Turkey, Experienced Problems and Solutions

Nihat ERSOY¹

¹Harita Mühendisliği Bölümü, İnşaat Fakültesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

(Alındı:17 Mayıs 2022; Kabul edildi: 7 Haziran 2022)

Özet. Türkiye; kadim uygarlıkların yaşadığı, doğal ve kültürel varlıklar açısından çok az ülkenin sahip olduğu zenginliğe ve çeşitliliğe sahiptir. Bu varlıkların içinde bulunduğu alanların doğal, tarihsel ve kültürel mirasının korunmasında evrensel sorumlulukları bulunan bir coğrafyanın üstündedir. Türkiye’de uluslararası ve ulusal kaynak değerlerine sahip korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının bulunduğu alanlar korunan alan olarak tescil edilmiş ve anayasamızda güvence altına alınmıştır. Ülkemizde korunan alanlarla ilgili standartların açık bir şekilde tanımlanmaması nedeniyle bazı korunan alanlarda, koruma statüsü birden çok yasal dayanağa sahip olabilmektedir. Bu durum tabiat varlıklarının korunması ile ilgili alanların ulusal ve uluslararası kriterler doğrultusunda ilke standart ve kriterlerin belirlenmesini ve yaşanan sorunlara çözüm önerilerinin getirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu makalede; ülkemizde korunan alanlarla ilgili yasaların çok katmanlı bir koruma statüsüne sahip olmasından dolayı mevzuat çerçevesinde yapılan tanımlamaların birbiriyle çakışması nedeni ile yaşanan sorunların çözülmesi için yeni yaklaşımların ortaya konulması amaçlanmıştır.

Sorumlu Yazar Email: ersoy@yildiz.edu.tr, orcid.org/0000-0002-7068-8811

Anahtar Kelimeler: Sit, Milli Park, Özel Çevre Koruma Bölgesi, Özel Nitelikli Koruma Alanı.

Abstract. Turkey; It has the richness and diversity that few countries have in terms of natural and cultural assets where ancient civilizations lived. It is above a geography that has universal responsibilities for the protection of the natural, historical and cultural heritage of the areas where these assets are located. The areas in Turkey where there are cultural and natural assets with international and national resource values that need to be protected are registered as protected areas and are guaranteed in our constitution. In some protected areas, the protection status may have more than one legal basis, as the standards for protected areas are not clearly defined in our country. This situation necessitates the determination of principles, standards and criteria in accordance with the national and international criteria of the areas related to the protection of natural assets and the proposals for solutions to the problems experienced. In this article; It is aimed to present new approaches to solve the problems experienced due to the overlapping of the definitions made within the framework of the legislation due to the fact that the laws regarding the protected areas in our country have a multi-layered protection status.

Key words: Site, National Park, Special Environmental Protection Area, Specially Protected Area

1. Giriş

Türkiye tarihte iz bırakan kadim uygarlıklara ev sahipliği yapmış, önemli olaylara tanıklık etmiş, hiçbir coğrafyanın sahip olmadığı kadar biyoçeşitliliği bünyesinde barındırmaktadır. Üç eski kıtanın kesişim noktasında yer alan Anadolu coğrafyası, sahip olduğu doğal, tarihsel ve kültürel varlıklar açısından her dönemde korunması gereken önemli coğrafyalardan biri olmuştur [2].

Ülkemizin de üzerinde bulunduğu bu coğrafyanın, doğal, tarihsel ve kültürel açıdan korunması ve insanlığın ortak mirası olarak gelecek nesillere aktarılması evrensel bir

sorumluluk ve zorunluluktur [1]. 2003 yılında yapılan Çevre ve Sürdürülebilir Kalkınma Tematik Paneli sonrasındaki Vizyon ve Öngörü Raporunda, bu coğrafyada koruma alanlarına ilişkin gerekli yasal düzenlemeler yapılmıştır. Ancak bu alanlarla ilgili çıkarılan yasaların, birden fazla koruma statüsüne sahip koruma alanlarını içermesi koruma açısından problem yaratmaktadır [4]. Örneğin bir göl, orman veya mera alanının aynı zamanda sit, milli park veya özel çevre koruma bölgesi olması mümkündür. Dolayısıyla bu alanlarda çok katmanlı bir koruma statüsünün varlığı koruma açısından bir problem olarak sıklıkla karşımıza çıkmaktadır.

Bu problemleri çözmek için “Milli Park”, “Özel Çevre Koruma Bölgesi”, “Sit”, “Tabiat Parkı”, “Tabiat Koruma Alanı”, “Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri” ile ilgili yeni kavramların tanımlanması (Resmi Gazete, s.18132, Milli Parklar Yasası) ile çıkarılan yasalarla doğal, tarihsel, arkeolojik, antropolojik ve kültürel değerlerin çevreyle olan ilişkilerinin bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmesi mümkündür [3-9].

Ayrıca sadece doğal veya ekolojik nitelikler taşıyan, halkın kullanımına tamamıyla kapalı tutulması gereken tarımsal faaliyetin bile yasaklanabileceği, kullanıma yönelik herhangi bir fiziksel müdahalenin söz konusu olamayacağı alanlar ise uluslararası sözleşmelere uygun biçimde korunmalıdır. Örneğin, içme suyu kaynakları ve çevresi, akarsu kaynakları, su canlılarının üreme ve barınma alanları, göller, lagüner alanlar ile çok özel bitki ve ağaçların yetiştiği alanlara, kullanım yasağı getirilmesi gereken doğal koruma alanları olarak sayabiliriz.

Sit kavramları ile tanımlanan korunan alanların tek bir yasa kapsamında diğer korunan alanlardan ayrı olarak tanımlanması gerekir. Bu amaçla ülkemizdeki mevcut korunan alanların statüleri yeniden sınıflandırılmalıdır [2-3].

2. Anayasal Çerçeve

Anayasamızın “Tarih, Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması” başlıklı 63 üncü maddesinde “Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını

sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır.” (Resmi Gazete, 1983. s.18113, TKTVK Kanunu) [8]. Bu hüküm uyarınca ülkemizin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar veya sözleşmeler doğrultusunda ülkemizdeki korunma alanlarıyla ilgili devlet kurumları adına Tabloda görüldüğü gibi 14 tane yasal düzenleme yapılmıştır.

Yasa No	Açıklama
2863	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası
2872	Çevre Yasası
2873	Milli Parklar Yasası
6831	Orman Yasası
2658	Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşmeye Türkiye Cumhuriyetinin Katılmasının Uygun Bulunduğu Hakkındaki Yasa
5366	Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Yasa
2634	Turizmi Teşvik Yasası
3534	Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkındaki Yasa
4342	Mera Yasası
4533	Gelibolu Tarihi Milli Parkı Yasası
7044	Vakıf Olan Tarihi ve Mimari Kıymeti Haiz Eski Eserlerin Vakıflar Umum Müdürlüğüne Devrine Dair Yasa
2960	Boğaziçi Yasası
644	Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Yasa
3536	Avrupa Peyzaj Sözleşmesinin Onaylanmasına Dair Yasa

Bu yasal düzenlemelerde yer alan koruma alanları ile ilgili tanımlar;

Korunan alan: Biyolojik çeşitliliğin, doğal ve bununla ilişkili kültürel kaynakların korunması ve devamlılığının sağlanması amacıyla ilgili mevzuata göre yönetilen; milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, doğal sit alanları, sulak

alanlar, özel çevre koruma bölgeleri ve benzeri koruma statüsü bulunan kara, su ya da deniz alanlarıdır (Resmi Gazete, 1983. s.18113, TKTVK Kanunu) [8].

Sit: Tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, önemli tarihi olayların olduğu yerler ve tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alanlardır (Resmi Gazete, 1999. s.23780, AMK Kanunu) [5-12].

Arkeolojik Sit: İnsanlığın varoluşundan günümüze kadar ulaşan eski uygarlıkların yeraltında, yerüstünde ve su altındaki ürünlerini, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerini yansıtan her türlü kültür varlığının yer aldığı alanlardır (Resmi Gazete, 1983. s.17959, DKDMK Sözleşmesi) [11].

Doğal Sit: İlginç özellik ve güzelliklere sahip olan ve ender bulunan korunması gerekli alanlardır (Resmi Gazete, 1999. s.23780, AMK Kanunu) [12].

Kentsel Sit: Kentsel ve yöresel nitelikleri, mimari ve sanat tarihi açısından gösterdikleri fiziksel özellikleri ve bu özellikleri ile oluşan çevrenin dönemin sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel yapılanmasını, yaşam biçimini yansıtarak bir arada bulunduran ve bu açılarından doku bütünlüğü gösteren alanlardır (Resmi Gazete, 1983. s.18132, Çevre Kanunu) [10].

Tarihi Sit: Milli tarihimiz ve askeri harp tarihi açısından önemli tarihi olayların cereyan ettiği ve doğal yapısıyla birlikte korunması gerekli alanlardır (Resmi Gazete, 1999. s.23780, AMK Kanunu) [12].

Milli Park: Bilimsel ve estetik bakımından, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii, kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarıdır (Resmi Gazete, 1983. s.18132, Milli Parklar Kanunu) [9].

Tabiat Koruma Alanı: Bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan, nadir, kaybolmaya yüz tutmuş ekosistemler, türler ve tabii olayların meydana getirdiği seçkin örnekleri ihtiva eden ve mutlak korunması gerekli olup, sadece bilim ve eğitim amaçlarıyla kullanılmak üzere ayrılmış tabiat parçalarıdır (Resmi Gazete, 1983. s.18113, TKTVK Kanunu) [8].

Tabiat Parkı: Bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içerisinde halkın dinlenme ve eğlenme sine uygun tabiat parçalarıdır (Resmi Gazete, 1983. s.18113, TKTVK Kanunu) [8].

Özel Çevre Koruma Bölgesi: Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak ilan edilmiş bölgeleri çevre kirlenmesi ve bozulmasına karşı korumak, bu alanların doğal güzelliklerinin ve tarihi değerlerinin gelecek nesillere ulaşmasını garanti altına almak için oluşturulan bölgelerdir (Resmi Gazete, 2011. s.27984, ÇŞB Kanun Hükmünde Kararname) [14].

Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri: Tarihi ve kültürel değerlerin yoğun olarak yer aldığı ve/veya turizm potansiyelinin yüksek olduğu yöreleri korumak, kullanmak, sektörel kalkınmayı ve plânlı gelişimi sağlamak amacıyla değerlendirmek üzere sınırları Bakanlığın önerisi ve Bakanlar Kurulu kararıyla tespit ve ilân edilen bölgelerdir (Resmi Gazete, 1982. s.17635, Turizm Teşvik Kanunu) [7].

Korunma Alanları ile ilgili bu tanımlamaları içeren yasalara ek olarak korunması gereken alanlar, yasalarımıza dayalı ilgili mevzuatımızda;

1. Ülkemiz mevzuatı uyarınca korunması gerekli alanlar

Ülkemizde korunan alanlara ilişkin olarak 25.11.2014 tarihli ve 29186 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan "Duyarlı Yöreler" başlığı altında toplam 14 adet alan tanımlanmıştır [15].

2. Ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler uyarınca korunması gerekli alanlar

Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma Sözleşmesi uyarınca koruma altına alınmış alanlar. Deniz Kaplumbağası Üreme Alanları ile Akdeniz Foku Yaşama ve Üreme alanları. Kültürel Miras" ve "Doğal Miras" statüsü verilen kültürel, tarihi ve doğal alanlar ve Su kuşları koruma alanları şeklinde sayabiliriz.

3. Korunması gereken alanlar

Ülkemizde korunan alanlara ilişkin mevzuat, Resmi Gazete, 2014. s.29186, Çevre Etki Değerlendirme Yönetmeliğinde; Tarım Alanları, Jeotermal alanlar ve Sulak Alanlar olmak üzere 3 grupta toplanmıştır [15].

3. Korunan Alanlarda Yaşanan Sorunlar

Türkiye’de koruma alanlarına ilişkin gerekli yasal düzenlemeler yapılmıştır. Ancak bu alanlarla ilgili çıkarılan yasaların, birden fazla koruma statüsüne sahip koruma alanlarını içermesi koruma açısından sorun yaratmaktadır. Örneğin bir göl, orman veya mera alanının aynı zamanda sit, milli park veya özel çevre koruma bölgesi olması mümkündür. Bu durumda çok katmanlı koruma statüsü olmasından dolayı söz konusu yerlerin sit bölgesi tanımlaması ile hiçbir yapıya ve onarıma müsaade edilmemesi gibi koruma açısından bir sorun olarak sıklıkla karşımıza çıkmaktadır.

Farklı amaçlara yönelik olarak koruma altına alınan, korunan alan olarak tescil ve ilan edilen alanların yönetiminde kaotik bir ortamın olması ile sorunların yaşanması kaçınılmazdır. Örneğin; Pamukkale, Kekova, Uzungöl, Gelibolu gibi alanlarda doğal, kültürel, tarihsel ve kentsel değerler bir arada yer almakta olduğundan dolayı bu alanların birden fazla koruma statüsüne sahip olması bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır [3].

Ülkemizde korunan alanlarla ilgili standartların net bir biçimde tanımlanamaması nedeniyle bazı korunan alanlarda koruma statüsünün birden çok yasal dayanağa sahip olduğu bilinen bir gerçektir [1]. Koruma yasalarındaki benzer amaç, tanımlar ve birbiriyle çelişen hükümler nedeniyle (milli parklar kanunu, kültür ve tabiat varlıklarını koruma kanunu, sit kanunu, çevre kanunu, orman kanunu; kıyı kanunu, turizmi teşvik kanunu) zaman zaman kamu kurumları arasında yetki karmaşasına yol açmaktadır [7, 8, 9-10].

Bu yasalarda, sit alanlarının korunması üç dereceye ayrılmıştır.

1. Derece doğal sit koruma alanı : hiçbir şey yapılamayan kesin koruma alanlarıdır.
2. Derece nitelikli koruma alanı : baraka gibi geçici günübirlik yapılar yapılabilen nitelikli doğal koruma alanlarıdır.
3. Derece sürdürülebilir ve kontrollü koruma alanı : mevcut korunan ve imara açık kalıcı yapılar yapılabilen koruma alanlarıdır.

Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı; Koruma alanlarının korunması amacı ile çıkarılan 2893 sayılı kanuna dayalı olarak 17 Ağustos 2011 yılında farklı mühendis ve

mimar disiplinlerinden 7 kişiden oluşan Türkiye'nin 22 ilinde 27 komisyon oluşturmuştur. Bu komisyonlardan, Balıkesir ili Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonunda görev yapan (TVKKBK) bir üyesi olarak ayda bir yaptığımız toplantılarda, Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının, Balıkesir il şube müdürlüğünün belirlediği gündem konularında, karşımıza, sit alanları ile ilgili kurumlardan gelen farklı yorumların getirdiği problemler çıkmaktadır. Bu problemler TVKKBK komisyonlarında ilgili kanunlar ve mevzuatlar çerçevesinde nihai çözüme kavuşturulmaktadır. Böylece bu tür problemlere standart çözümler getirerek kurumlar arasında eşgüdüm sağlanmaktadır.

4. Korunan Alanların Yeniden Tanımlanması ve Çözüm Önerileri

Anayasal çerçeve içerisinde çıkarılan yasalarla, standartların tanımlanmamasından dolayı korunan alanlarla ilgili koruma statüsü birden çok yasa ile açıklanmaktadır. Bu konularla ilgili yapılan mevzuat düzenlemeleri sonucunda, farklı amaçlar doğrultusunda korunan alan tahsislerinde devlet kurumları arasında yetki alanı karmaşasına neden olmaktadır. Bu durum kaotik bir ortamı da beraberinde getirmektedir. Kaotik ortam nedeniyle korunamayan bu alanların yeniden tanımlanması ve sınıflandırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

“Milli Park”, “Sit” ve “Özel Çevre Koruma Bölgesi” olarak tespit ve tescil edilen alanlara, mevcut yasalara dayanarak “Orman”, “Sulak Alan”, “Tarımsal Nitelikli Alan”, “Tabiat Parkı”, “Tabiat Koruma Alanları”, “Kültür ve Turizm Koruma ve Geliştirme Bölgesi” gibi koruma statülerinin verilmesi ile çoklu koruma statülerinden kaynaklı var olan sorunların tekrar yaşanmasına yol açabilecektir.

Herhangi bir alan milli park, özel nitelikli koruma alanı veya sit olarak tespit ve tescil edildiğinde bu alanların koruma statülerinin tek olması gerekir ki bu sorunlar yaşanmasın. Bunun için “Milli Park”, “Sit” ve “Özel Çevre Koruma Bölgesi” olarak tespit ve tescil edilen alanların yeniden tanımlanması ve sınıflandırılması ile ilgili bir yasal düzenlemeye gereksinim duyulabilir. Bu alanlarla ilgili yapılan tanımlama ve öneriler aşağıda ifade edilmiştir.

Milli Park: Ulusal veya uluslararası tarihsel, kültürel, arkeolojik ve antropolojik kaynak değerlerine sahip bilimsel araştırmalar dışında her tür kullanıma kapalı mutlak suretle korunması gerekli alanlardır.

Sit: “Milli Park” veya “Özel Nitelikli Koruma Alanı” olarak tespit ve tescil edilmeyen, ancak; ulusal ve uluslararası doğal, tarihsel, kültürel, arkeolojik veya geçmiş dönemlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kentsel kaynak değerlerine sahip alanlar ile taraf olunan uluslararası anlaşmalar ve sözleşmeler gereği korunması gerekli alanlardır.

Özel Çevre Koruma Bölgesi: Bakanlar Kurulu, ülke ve dünya ölçeğinde ekolojik önemi olan çevre kirlenmeleri ve bozulmalarına duyarlı alanları, tabii güzelliklerin ileriki nesillere ulaşmasını güvence altına almak üzere gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi amacıyla, “Özel Çevre Koruma Bölgesi” olarak tespit ve ilan etmeye, bu alanlarda uygulanacak koruma ve kullanma esasları ile plan ve projelerin hangi bakanlıkça hazırlanıp yürütüleceğini belirlemeye yetkilidir. Bu tanıma dayalı olarak “Özel Nitelikli Koruma Alanı” olarak sınıflandırılabilir.

Ayrıca, Milli Park, Sit” ve “Özel Çevre Koruma Bölgesi” olarak tespit ve tescil edilmeyen, ancak kaynak değerleri ve özellikleri göz önüne alınarak koruma altına alınması gerekli orman, mera, biyogenetik rezerv, sulak alan, göl, akarsu, yaban hayatı koruma alanı gibi diğer mevcut korunan alanlar için de yetki ve tanım karmaşasına yol açmayan bir düzenlemenin yapılmasının yararlı olacağı düşüncesindeyim.

5. Sonuç

Korunması uluslararası ve ulusal düzeyde önem arz eden milli park, özel nitelikli koruma alanı ve sit kavramları ile tanımlanan korunan alanların tek bir yasa kapsamında diğer korunan alanlardan ayrı olarak tanımlanması bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu yaklaşımın mevcut düzenlemelerden kaynaklı kaotik ortamın son bulmasında ve yaşanan sorunların çözümünde önemli yararlar sağlayacağını düşünülmektedir.

“Milli Park”, “Özel Çevre Koruma Bölgesi”, “Sit”, “Tabiat Parkı”, “Tabiat Koruma Alanı”, “Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri” tanımlarla ifade edilen korunan alanların yerine getirilecek yeni tanımlamalarla, doğal, tarihsel, arkeolojik, antropolojik ve kültürel değerlerin çevreyle olan ilişkilerinin bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmesi uygun olacaktır [3].

Ulusal ve uluslararası öneme sahip korunan alanların taraf olunan uluslararası sözleşmeler doğrultusunda korunması için sürdürülebilirlik olgusu çerçevesinde, koruma-kullanma dengesi gözetilerek yeni yaklaşımlara gereksinim duyulabilir.

Bu amaçla ülkemizdeki mevcut korunan alan statülerinin uluslararası düzeyde kabul görmüş koruma kriterleri çerçevesinde yapılacak yasal düzenlemeler ile yeniden tanımlanması, sınıflandırılması ve belirlenen kriterlere uygun olmayan alanların ayıklanarak gerçek anlamda korunması gerekli alanlarda etkili olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada tespit ettiğim sorunlar ve bu sorunlara karşı önerilerim başta yasama yetkisi olan TBMM olmak üzere bu yasaları uygulayan kamu kurumları arasında yapılacak ortak bir metodolojinin sağlanması ile problemlerin en kısa sürede çözülmesi ülkemizin de yararına olacaktır.

Teşekkür

Değerli katkılarından dolayı Dr. Kamil Sönmez'e teşekkür ederim.

Kaynaklar

[1] Hoşbaş G., Ersoy N., Kadastral Haritaların Ülke sisteminde Halihazır Kadastral Haritalarla İlişkilendirilmesi. Küçükçekmece ve yakın çevresi Teknik Kongresi, İstanbul, (2003).

- [2] Gürpınar E., Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Üzerine, İstanbul Üniversitesi. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, No:23-24, (2001).
- [3] Sönmez K., Doğal ve Kültürel Varlıklar Yönetimi ve Koruma Politikaları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, (2005).
- [4] Sosyal Bilimler Enstitüsü. Çevre ve Sürdürülebilir Kalkınma Tematik Paneli, “Vizyon ve Öngörü Raporu”,ss 7, Ankara, (2003).
- [5] Tarihi Kentler Birliğinin 2863 Sayılı Koruma Yasasında Değişiklik İçin Bakanlık Çalışması, Hakkındaki Görüş ve Önerileri, (2003). <http://www.tarihiKentlerBirligi.org>.
- [6] T.C. Kültür Bakanlığı, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü, Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Mevzuatı, (1996).
- [7] T.C. Resmî Gazete, 12.03.1982. Turizmi Teşvik Kanunu, Sayı: 17635.
- [8] T.C. Resmî Gazete, 21.07.1983. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, Sayı: 18113.
- [9] T.C. Resmî Gazete, 11.08.1983. Milli Parklar Kanunu, Sayı: 18132.
- [10] T.C. Resmî Gazete, 11.08.1983. Çevre Kanunu, Sayı: 18132.
- [11] T.C. Resmî Gazete, 14.02.1983. Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme, Sayı: 17959.
- [12] T.C. Resmî Gazete, 08.08.1999. Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi (Gözden Geçirilmiş)'nin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun, Sayı: 23780.
- [13] T.C. Resmî Gazete, 27.11.2015. Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar HakkındaYönetmelik, Sayı: 26006.
- [14] T.C. Resmî Gazete, 29.06.2011. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevlerine Dair Kanun Hükmünde Kararname, Sayı: 27984.
- [15] T.C. Resmî Gazete, 25.12.2014. Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliği, Sayı: 29186.